

Csiki Tamás

The Military Balance 2011

A korábbi évekhez hasonlóan a Nemzet és Biztonság továbbra is kiemelt figyelmet szentel azoknak a meghatározó nemzetközi kiadványoknak, amelyek a katonai stratégia, biztonság- és védelempolitika, nemzetközi kapcsolatok mutatókkal, „kemény adatokkal” alátámasztható – így az elemzést, értékelést segítő – trendjeit tekintik át. Így idén is bemutatja a londoni Stratégiai Tanulmányok Nemzetközi Intézetének (IISS) The Military Balance című kiadványát, amely „a globális katonai képességek és védelemgazdaság évkönyve”.

Kevesebb pénzből nagyobb biztonságot

James Hackett, a kötet főszerkesztője már bevezetőjében rámutat arra a két meghatározó tényezőre, ami az elmúlt év(ek) védelmi fejlesztéseit, reformjait globálisan befolyásolták: a gazdasági válság következtében szűkülő források kényszerére, és ezzel szemben azoknak a kockázatoknak, kihívásoknak és fenyegetéseknek a bővülő körére, amelyekre a képességfejlesztések stratégiai távlatában fel kell készülni. A „kevesebb pénzből nagyobb biztonságot” komplex problematikában feszülő ellentétre 2010-ben a világ vezető katonai hatalma, az Egyesült Államok, és legerősebb katonai-politikai szövetsége, a NATO is igyekezett válaszokat adni – több-kevesebb sikerrel.

A védelmi tervezőknek így a felmerülő kockázatok, a biztonságpolitikai prioritások, valamint az elérhető és előre jelezhető források mentén kell egyensúlyozni haderő-fejlesztési javaslataik készítésekor, amit a biztonsági környezet gyors változásai, a stratégiai távlatban előre jelezhető forgatókönyvek széles spektruma és bizonytalan

előre jelezhetősége rendkívül megnehezíti. Európa szinte valamennyi állama ugyancsak jelentős haderő-átalakításra kényszerült, és eltérő válaszokat fogalmazott meg e problémákra az „okos védelemtől” (*smart defense*) a többnemzeti együttműködés fokozásán át a közös fejlesztési, beszerzési és felhasználási (*pooling and sharing*) programokig. Ugyanakkor mindenhol jelen-

Smart defense. Anders Fogh Rasmussen NATO-főtisztár a Müncheni Biztonságpolitikai Konferencián 2011. február 5-én elmondott beszédében „okos védelem” kialakításának szükségességéről beszélt, melynek célja, hogy szűkösebb forrásokra alapozva is magasabb szintre tudja emelni a tagállamok biztonságát. Ennek módja az együttműködés fokozása és a rugalmasság növelése, például a közös képességfejlesztési programok (*pooling and sharing*) által, amelyek a megfelelően meghatározott prioritások alapján, hatékonyabb koordinációval biztosíthatják azokat a képességeket, amelyeket minden tagállam nem lenne képes önállóan megteremteni vagy fenntartani. Ezen az alapon már sikeresen működik a NATO stratégiai légi szállítási programja (SAC), melynek keretében három darab, 12 tagállam által közösen beszerzett és fenntartott C-17-es szállító repülőgép állomásozik Pápán.

tős – olykor már drámai – költségvetés- és haderő-csökkentésnek, racionalizálásnak lehettünk tanúi. A következőkben a legfontosabb globális szereplőket tekintjük át.

Egyesült Államok

2010-ben az Obama-kormányzat hozzákezdett az Egyesült Államok védelempolitikájának korábban megígért „kiigazításához”, amit egyrészt meghatároztak a Bush-adminisztrációtól örökölt kényszerek (Irak, Afganisztán), másrészt a gazdasági válság – mindezt pedig Barack Obama új multilaterális külpolitikájának kellett összefognia. Az új hangsúlyokat a Négyéves Védelmi Felülvizsgálat (QDR), az új Nemzeti Biztonsági Stratégia, valamint a nukleáris, rakétavédelmi és űrbéli stratégiai képességeket áttekintő dokumentumok (*Nuclear Posture Review*, *Ballistic Missile Review*, *Space Policy Review*) rögzítették. Ezekben már érezhető volt egy kifinomul-

2010 augusztusában napvilágot látott egy, a Kongresszus által felhatalmazott kétpárti bizottság által készített jelentés, amely a QDR esetleges hiányosságait vizsgálta, és a távolabbi jövőre vonatkozó alternatívákat keresett, ugyanis év közben erős kritika fogalmazódott meg arra vonatkozóan, hogy az nem tartalmazott egyértelmű súlypontokat az Egyesült Államokat érintő stratégiai fenyegetések terén. A jelentésben öt, hosszú távon súlyos konfliktuspotenciált magában hordozó területet azonosítottak, amelyekkel szemben az Egyesült Államoknak fel kell készülni. Ezek:

- radikális iszlám szélsőséges mozgalmak és az ehhez kapcsolódó terrorizmus;
- új globális hatalmak felemelkedése Ázsiában;
- a Perzsa-öböl és a tágabban értelmezett Közel-Kelet térségében folytatott hatalmi harc;
- az erőforrásokért folytatott globális versengés erősödése;
- a működésképtelen államok létéből eredő fenyegetések.

tabb, a katonai erő alkalmazásával óvatosabban számoló szemlélet, hiszen míg a 2006-os NBS még úgy fogalmazott, hogy „szükség esetén az önvédelem régóta elfogadott elvei alapján nem zárjuk ki a katonai erő használatát valamely támadást megelőzően sem”, addig a 2010-es dokumentum már úgy, hogy „bár a katonai erő használata időnként szükséges, előzetesen élni fogunk más lehetőségekkel is, amikor csak lehet, minden esetben gondosan mérlegelve mind a tettek, mind a tétlenség lehetséges költségeit és kockázatait.” Ez megfelel a Clinton külügyminiszter által már 2009-ben felkarolt „okos hatalom” (*smart power*) koncepciójának, ami a katonai mellett a politikai-diplomáciai, illetve gazdasági eszközök kiegyensúlyozott, a lehetőségekhez szabott alkalmazását jelenti.

Az átmenetben a megfelelő stabilitást – az amerikai kormányváltások eddigi történetében páratlan módon helyén maradó – Robert Gates védelmi miniszter személye biztosította, aki immár 2006 decembere óta irányítja a Védelmi Minisztériumot. Gates szakértelme és tekintélye a haderő-transzformációs programok és a folyamatban lévő műveletek szempontjából is szükségesnek bizonyult, hiszen az Obama-adminisztráció előtt nem kisebb feladat állt, mint az iraki háború lezárása és az afganisztáni háború lezárásának előkészítése. Gates elvei a QDR-ben is következetesen megjelentek, amikor a jelen égető szükségleteinek való megfelelés került a felülvizsgálat prioritási listájának élére. A folyamatban lévő műveletek sikeres befejezésén túlmenően ilyen kiemelt stratégiai cél még a konfliktusok elrettentése és megelőzése, a lehetséges ellenfelek legyőzéséhez szükséges képességek kialakítása a műveletek széles spektrumában, valamint az önkéntes haderő fenntartása.

A teljes amerikai védelmi költségvetés pénzügyi évek szerint 2007–2010 között (milliárd dollár)

	2008	2009	2010	2011*
Katonai személyzet	139 033	146 290	156 388	158 600
Műveletek és fenntartás	256 223	271 564	297 321	317 946
Beszerezés	165 006	135 438	134 493	137 485
Kutatás-fejlesztés	79 567	80 005	80 643	76 766
Katonai infrastruktúra fejlesztése	22 064	26 815	22 941	18 181
Lakhatás	2 846	3 848	2 267	1 823
Egyéb	9 976	554	2 891	1 270
Védelmi Minisztérium összesen	674 715	667 514	696 944	712 271
Energiaügyi Minisztérium (védelemmel kapcsolatos kiadások)	16 636	22 991	17 765	18 835
Egyéb (védelemmel kapcsolatos kiadások)	4 917	7 258	7 429	7 617
Védelmi költségvetés összesen	696 268	697 763	722 138	738 723

* A 2011-es pénzügyi évre vonatkozó védelmi kiadási igényeket a Military Balance 2011 adatgyűjtésének lezárásakor (2010. november) még nem hagyták jóvá.

A védelmi költségvetés felhasználása az előző évek trendjeit követte: a beszerzési programok és kutatás-fejlesztés „kárára” fenntartották a személyi állomány megfelelő finanszírozását, valamint tovább csökkentek az infrastrukturális és lakhatási kiadások. A műveletek költsége mint elsődleges prioritás, tovább növekedett, így összességében a védelmi költségvetés valamelyest növekedhet 2011-ben az előző évhez képest.

Európa, NATO

Európa államai és haderői, ha lehet, még jobban megsínylették az anyagi források szűkülését az elmúlt évben, ami számos országban átfogó strukturális reformfolyamatot kezdeményezett. Litvánia, miután 2009-ben 9%-kal csökkentette védelmi kiadásait, tavaly beszerzési moratóriumot hirdetett; hasonlóképpen az észti haderő olyan alapvető beszerzési programokat halasztott el, mint egyes szállító gépjárműveket vagy lőszerkészleteket. Előre látha-

tóan Szlovákia és Szlovénia is 10% körüli arányban csökkenti védelmi költségvetését, míg Lengyelország a 2009-es 9%-os csökkentést követően tavaly lemondott libanoni, szíriai és csádi szerepvállalásáról. Egyedüli kivételként Norvégia kiadásai emelkedtek 4%-kal új eszközbeszerzési programok következtében.

A tervszerű reformok közül is kiemelkedik a sorozott haderőt felszámoló és 2014-ig 8,3 milliárd eurót megtakarítani szándékozó német (lásd *Nemzet és Biztonság*, 2011/4. szám), és a 2010-ben egyébként is védelmi felülvizsgálatra készülő brit reform. Nagy-Britanniában 7,5-8%-kal csökken a védelmi költségvetés, ami a beszerzési programokat és a haderő állományát is súlyosan érinti. A kormány a nagy értékű stratégiai fejlesztési programok folytatása mellett döntött, így megépítik a Királyi Haditengerészet két Queen Elizabeth osztályú repülőgép-hordozóját (ugyanakkor kivonták a szolgálatból az HMS Ark Royal könnyű repülőgép-hordozót), illetve az Astute osztályú nukleáris tengeralattjárókat, valamint – bár csökkentett létszámban

– beszerzésre kerülnek az F–35 Joint Strike Fighter-ek is az Egyesült Államoktól. Ennek ára, hogy a szárazföldi erők elveszítik harckocsi-állományuk 40%-át és nehéz-tüzérségük 35%-át; a személyi állomány pedig 2015-ig mintegy 7000 fővel fog csökkenni.

A brit reform már az afganisztáni kivonulás (2014) után haderőmodell (Future Force 2020) alapjainak lerakására koncentrált, ami elsősorban a konfliktusok megelőzésére és eszkalációjának megakadályozására helyezné a hangsúlyt, és ennek megfelelően az expedíciós erőket is 30 000 fős létszámmra kalibrálja, ami a 2003-ban Irakban bevetett erőknek pusztán kétharmada. Vita folyik emellett a 27 000 fős tartalékos állomány jövőjéről, akikre a folyó műveletekben is gyakran támaszkodnak.

Az elmúlt év meghatározó eseménye volt természetesen a NATO új stratégiai koncepciójának elfogadása a lisszaboni csúcstalálkozón (lásd *Nemzet és Biztonság*, 2010/10. szám), melyet az amerikai stratégiai dokumentumokhoz hasonlóan az egyértelmű hosszú távú célkitűzések hiánya miatt bíráltak sokan. Azonban kétségtelen eredményeket is felmutathatunk: a 2014-ig tervezett afganisztáni kivonulás forgatókönyvének elfogadása és a NATO–orosz kapcsolatok terén elért előrelépés meghatározó lehet a következő évekre.

Oroszország

A 2008-ban megkezdett átfogó orosz védelmi reform alapelveiről – melyet akkor Nyikolaj Makarov hadsereg-tábornok, vezérkari főnök úgy jellemezett, hogy „az elmúlt kétszáz év legradikálisabb változásait fogja előidézni az orosz haderőben” – a Military Balance 2010 számolt be részlete-

sen (lásd *Nemzet és Biztonság*, 2010/6. szám), az idei évkönyv pedig a megvalósításról közöl összefoglalót.

A gazdasági válság által nem hátráltatott reform első eleme Szergyukov védelmi miniszter szándékainak megfelelően a vezetés modernizálása, aminek nyomán a most már civil vezetés alatt álló Védelmi Minisztérium és a Vezérkar feladat- és hatáskörei elkülönülnek. Előbbi az általános stratégiai és védelempolitikai döntések kialakításával, végrehajtásával foglalkozik, míg a Vezérkar feladata egyértelműen a műveletek tervezése, vezetése és irányítása, valamint a kiképzés és felkészítés. 2007-es kinevezése óta Szergyukov a vezérkari főnökkel összhangban a katonai vezetők széles körű cseréjét is végrehajtotta, ahol a civilek ismét nagyobb szerephez jutottak: jelenleg a 9 honvédelmi államtitkárból 7 civil – közülük öt korábban Szergyukovval dolgozott a Szövetségi Adóhivatalnál. Az újonnan kinevezett vezetők egyöntetűen támogatják a modernizációs programot. Hasonlóképpen folyik a vezetési szintek, valamint a parancsnoki és adminisztratív elemek számának csökkentése, melynek célja, hogy a 10 500 fős adminisztratív állományt 3000-re csökkentsék. Makarov vezérkari főnök pedig arról számolt be, hogy a haderő korábbi 1200 tábornokából 700-at nyugdíjaztak az elmúlt időszakban.

2010-ben a hadosztály- és dandárszervezetre átvált haderő tesztelése is megkezdődött. A Military Balance elemzői nem hivatalos becslésekre hivatkozva jelzik, hogy az újonnan kialakított egységek hatvan százaléka modern katonai felszerelés vagy kommunikációs eszközök hiánya következtében nincs harckész állapotban. A fegyverzet és felszerelés hiányosságainak mihamarabbi pótlása érdekében létrehozták a Fegyveres Erők Logisztikai és Beszerzési Parancsnokságát (MTO), és a vé-

delmi miniszter első helyettese, Vlagyimir Popovkin 2010 közepén arról számolt be, hogy a 2011–2020 közötti Állami Fegyverkezési Program költségvetését 50%-kal megemelik. Ezt a forrást a hadászati nukleáris erőkre, precíziós fegyverekre, automatizált vezérlő rendszerekre és szállító repülőgépek beszerzésére fogják fordítani, hogy az ország területén belül lehetővé tegyék a gyors mozgósítást. Júliusban szervezték át a katonai körzeteket is, négy összhaderőnemi hadászati parancsnokságot – keleti (Távol-Kelet), központi (Szibéria és Közép-Ázsia), déli (Kaukázus) és nyugati (európai területek) – létrehozva.

Eredetileg a Fegyverkezési Program a 2011–2020 közötti időszakra 628,09 milliárd dollárt biztosított a Védelmi Minisztériumnak, további 115,7 milliárd dollárt pedig

a rendvédelmi erőknek. Szergyukov terve szerint ebből az összegből éves szinten a katonai eszközök 9–11%-át lehet lecserélni, ami az időszak végére 70%-kal növelné a „modern” eszközök arányát a haderőn belül. A haditechnikai modernizáció az alábbi prioritásokat követi:

- a stratégiai elrettentéshez szükséges erők fenntartása;
- a világműben elhelyezett célmeghatározó eszközök által irányított, nagy pontosságú (precíziós) fegyverrendszerek beszerzése;
- minden haderőnemre és parancsnoki elemre kiterjedő vezetés-irányítási, kommunikációs és számítástechnikai és információs rendszer kiépítése két-három éven belül;
- a légi szállítási képesség helyreállítása;
- a haditengerészet hosszú távú fejlesztése.

Becsült orosz védelmi kiadások 2009–2011 között (millió rubel)

A: A költségvetés „Nemzetvédelem” fejezete	2009	2010	2011
Fegyveres erők	894,60	952,2	1 115,3
Külső erők mobilizációja	3,6	4,6	6,7
Gazdaság mobilizációja	4,6	4,9	4,9
Kollektív békefenntartás	0,6	7,7	0,45
Katonai nukleáris programok	19,1	18,8	27
Nemzetközi szerződésekből eredő kötelezettség	4,8	4,05	4,8
Alkalmazott K+F	162,9	151,4	167
Egyéb	121,7	133,15	194,6
Összesen a „Nemzetvédelem” fejezet	1 211,9	1 276,8	1 520,8
B: Kiegészítő katonai költségvetés			
Belügyi csapatok	58,2	66,9	71,9
Állambiztonsági szervek	178,9	196,5	233,4
Határőrizeti szervek	79,9	77,2	78,9
Zárt városok	n. a.	n. a.	n. a.
Veszélyhelyzetek Minisztériuma	57,2	125,1	72,6
Katonai nyugdíjak	223,2	240,8	237,24
Összesen a kiegészítő katonai költségvetés	597,4	706,5	694
Teljes védelmi kiadás (A+B)	1 809,3	1 983,3	2 214,8
A GDP %-ában	4,63	4,41	4,34

A 2010-es új katonai doktrína, amely a 2000-est váltotta fel, ugyancsak tartalmaz néhány figyelemre méltó részletet. Egyrészt igen gondosan fogalmaz a NATO-val kapcsolatban, ugyanis nem nevesíti a fenyegetések körében a politikai-katonai szövetséget, de több, a NATO által is folytatott tevékenységet „bizonyos körülmények között” annak rangsorol. Ilyen valamely katonai infrastruktúra Oroszország határához közeli telepítése, vagy a ballisztikus rakétavédelmi rendszerek fejlesztése, melyekről éppen a már említett NATO-csúcstalálkozón ígéretes tárgyalások folytak, további együttműködést és rendszeres egyeztetést rögzítve 2011-re. Megjelenik a doktrínában a Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezetének (CSTO) kölcsönös védelmi garanciája, ami egyben lehetővé teszi orosz csapatok külföldi alkalmazását a szerződés tagállamainak – Örményország, Kazahsztán, Kirgizisztán, Tádzsikisztán és Üzbegisztán – területén. Végül a nukleáris első (megelőző) csapással kapcsolatban a dokumentum megemeli annak küszöbét: csak tömegpusztító fegyverrel mért csapásra válaszként teszi lehetővé, vagy abban az esetben, ha „az ország léte forog veszélyben”. A nukleáris csapás pontos küszöbszintjét egy titkos záradék tartalmazza.

Kína és India

Az ázsiai és globális katonai képességek fejlesztése terén Kína megkerülhetetlen szereplővé vált, azonban katonai képességfejlesztését, védelmi iparát és költségvetését illető értékeléseknél még mindig az információhiány okoz problémát. A Military Balance is elsősorban a Népi Felszabadító Hadsereg nemzetközi hadgyakorlatokon való részvételéről szóló hí-

rek alapján tudta megbecsülni a képességfejlesztés mértékét 2010-ben. A haditengerészet óceáni flottafejlesztési terveiből és olykor-olykor megszűntetett tengerentúli bázisának tervéből (Gvadar, Pakisztán) jól látható, hogy a kínai haditengerészet igyekszik jelenlétét fokozni saját régióján kívül, akár stratégiai távolságban is. 2010 áprilisában Okinava, majd júliusban a Dél-kínai-tenger térségében hajtottak végre közös gyakorlatot a kínai Északi, Keleti és Déli Flotta egységei a légierővel együttműködve – ami összhaderőnemi műveletek felé történő elmozdulást jelent. Ugyancsak júliusban a közös amerikai–dél-koreai haditengerészeti gyakorlatra adott válaszként Dél-Korea partjaihoz futottak ki kínai tengeralattjárók és felszíni hajók, novemberben pedig a tengerészgyalogság egységei gyakorlatoztak a Dél-kínai-tengeren. Ezen túlmenően két évvel azután, hogy először csatlakoztak kínai felszíni egységek a nemzetközi kalózkodás elleni műveletekhez az Ádeni-öböl térségében, tavaly már állandóvá vált jelenlétük. A légierő pedig a törökországi *Anatolian Eagle 2010* hadgyakorlaton való megjelenéssel demonstrálta növekvő cselekvési képességét. Végül egy, a Sanghaji Együttműködési Szervezet (SCO) keretében szeptemberben rendezett többnemzeti gyakorlatra is sor került (*Peace Mission 2010*), amelyen egy zászlóalj harccsoport és a légierő négy bombázó, két vadász- és egy AWACS repülőgépe vett részt.

A méretét tekintve a világ legnagyobb hadereje ugyancsak folyamatos strukturális reformon megy keresztül, melynek célja a kisebb, mobilabb, rugalmasabban alkalmazható és modernebb fegyverzettel ellátott haderő létrehozása. E törekvést szolgálja a központi politikai és katonai vezetés által szorgalmazott védelmi ipari reform

végrehajtása is, ami az elaprózott, sokszor elmaradott technikát alkalmazó hadiipari vállalatokat tíz nagy nemzeti védelmi ipari konglomerátum alá szervezné át, megfelelő anyagi támogatást biztosítva a világszinten is versenyképes technológiai színvonalú kutatás-fejlesztési tevékenységnek. Amíg azonban ez megvalósul, az ország minden részén szétszórtnan elhelyezkedő, mintegy 1,6 millió munkást foglalkoztató 1400 közép- és nagyméretű hadiipari vállalatnak és a folyamatosan növekvő fegyverimportnak kell biztosítania a Népi Felszabadító Hadsereg igényeit, ami ugyanakkor több kulcsfontosságú területen fenntartja az orosz technológiainporttól való függést.

Indiát ugyancsak kevésbé hátráltatták a globális pénzügyi válság hatásai az elmúlt két évben: 6,7-7,5%-os GDP-növekedést produkál, amelyből a védelmi kiadásokat is képesek voltak növelni. Az indiai haderőfejlesztés súlypontjait 2010-ben egyre inkább a kínai térnyerés és a stratégiai pozíciókért folytatott versengés határozta

meg, amire India egyelőre kevésbé fajsúlyos válaszokat adott. Ennek egyik oka a védelmi beszerzések roppant alacsony határfokú és lassú végrehajtása, aminek következtében például 2010 augusztusára az INS Vikramaditya repülőgép-hordozó építési költsége több mint megduplázódott, és elérte a 2,9 milliárd dollárt, miután átadása legalább négy évet csúszott.

A kínai térnyerést infrastrukturális fejlesztésekben (a közös határtérségben csakúgy, mint Délkelet-Ázsia más államaiban vagy éppen Pakisztánban) és haditengerészeti jelenlét terén India egyelőre csak a térség más államaival és az Egyesült Államokkal való szorosabb együttműködéssel kívánja orvosolni, ugyanakkor a doktrinális modernizáció is folyik, ami már konfrontatívabb álláspontot sejtet. A Military Balance arról is beszámol, hogy 2010 végén vizsgálni kezdték a katonai doktrínákat egy Pakisztánnal és Kínával vívandó kétfrontos háború eshetőségeit vizsgálva, míg a 2009-es haditengerészeti doktrína másodlagos érdekeltségi területei között – eddig első alkalommal –

A világ vezető katonai hatalmai főbb védelmi kiadásainak változása az elmúlt években

Ország	2008–2009			2009–2010			2010–2011		
	GDP	Védelmi költségvetés	GDP	GDP	Védelmi költségvetés	GDP	GDP	Védelmi költségvetés	GDP
	(Mrd USD)		%	(Mrd USD)		%	(Mrd USD)		%
USA	14 264	696,3	4,9	14 119	693,6	4,9	14 624	692,8	4,7
Kína	4 422	60,1	1,4	4 984	70,4	1,4	5 733	76,4	1,3
Nagy-Britannia	2 670	71,4	2,7	2 179	60,5	2,8	2 255	56,5	2,5
Japán	4 926	46,0	0,9	5 075	50,3	1,0	5 387	52,8	1,0
Szaúd-Arábia	469	38,2	8,1	376	41,3	11,0	434	45,2	10,4
Franciaország	2 863	44,6	1,6	2 656	46,0	1,7	2 587	42,6	1,6
Oroszország	1 680	40,5	2,4	1 236	38,3	3,1	1 488	41,4	2,8
Németország	3 659	43,3	1,2	3 339	43,5	1,3	3 346	41,2	1,2
India	1 223	28,4	2,3	1 231	34,4	2,8	1 545	38,4	2,5
Brazília	1 579	23,3	1,5	1 592	28,0	1,8	2 039	34,7	1,7

szerepeltette a Dél-kínai-tengert és a Csendes-óceán nyugati térségét. A modernizáció jegyében tavaly fogadták el az ország elektronikai hadviselési, haditengerészeti, pszichológiai hadviselési, valamint légi- és szárazföldi műveleti doktrínáit is, melyek azonban titkosak maradtak. Az ötödik, nem hagyományos műveletekre vonatkozó és nyilvánosságra hozott dokumentum lényeges eleme, hogy elveti a fegyveres erők belföldi alkalmazását – még a maoista lázadók 2010. áprilisi véres támadását követő tiltakozáshullám ellenére is.

A *Military Balance* 1959-es első megjelenése óta – amikor még 12 oldalas füzetként *The Soviet Union and the NATO Powers: The Military Balance* címmel látott napvilágot, alapvető átalakuláson ment keresztül. A lehetőségek bővülésével és a modern idők igényeihez igazodva az évkönyv a katonai képességek, védelmi ki-

adások nemzeti és nemzetközi összehasonlító elemzéseit, folyamatosan frissülő és korrigált adattábláit adja közre, regionális trendeket, védelmi ipari értékeléseket, valamint önálló kisebb tanulmányokat mellékelve. 2011-ben a három esszé – Az afganisztáni háború; Pilóta nélküli repülő eszközök; Kibertér: a katonai dimenzió értékelése – mellett a hasznos adalékok köre tovább bővült: a *Military Balance* második fejezete könnyen áttekinthető és összehasonlítható, látványos grafikai szemléltetést nyújt a világ vezető katonai hatalmai védelmi kiadásainak változásáról az elmúlt években, beleértve a 2010-es haderőlét-számokat, hadászati fegyverrendszereket, a meghatározó szárazföldi (harckocsi, páncélozott harcjármű), légi (például vadászrepülő-, illetve stratégiai és harcászati légi szállítási kapacitás), valamint haditengerészeti képességeket (vízfelszíni és